

ИЗВРШЕЊЕ КУЋНОГ ЗАТВОРА

*Айстйрактй: Полазећи од сврхе санкција, нарочитио казне за-
тйвора као најстйарије, најстйроже и најбитйније казне, у раду се ана-
лизира законско уређење модалистйеи ове казне – казна затйвора
која се извршава у йростйоријама у којима осуђени стйанује, йозна-
йија као кућни затйвор. Одйоварајући на йишанја моћућностйи и
начина имйлементйације законских решења, истйа йосмайтрамо у
конйекстйу йраксе, а йре свећа са стйановишйиа йосйуујања йовере-
ничке службе, тйј. Одељења за извршење ванзаводских санкција и
мера у оквиру Уйраве за извршење кривичних санкција и кривичној
одељења Првој основној суда у Београду. У недостйајку законске йре-
цизностйи, указујући на стйаитйистйичке йодайке и факйиичка йосйу-
јања, йокушаћемо да уйврдимо и найласимо одређене устйаљене
йравилностйи које је изродила йракса, али и йошешкоће које даље
доведе до неусајлашеној йосйуујања судовоа. Найласићемо кључне
йроблеми и йошеницијалне злоуйойребе йриликом изрицања казне,
стйуујања на извршење и само извршење кућној затйвора.*

*У обличењу рада су йосебно дойринели Одељење за извршење
ванзаводских санкција и мера на челу са начелником Одељења и
шефовима Повереничких канцеларија и Први основни суд у Београ-
ду. Захваљујући њима рад је садржајан и дейтаљан йо йишанју акйу-
елних йосйуујања.*

Кључне речи: казна затвора, кућни затвор, извршење ка-
зне, проблеми приликом извршења казне.

1. УВОДНА РАЗМАТРАЊА

Имајући у виду многобројне дилеме и потешкоће у вези са казном затвора, њеног организовања и споровођења, а водећи се хуманим идејама, уводи се као модалитет казна затвора која се извршава у просторијама у

* Студент четврте године основних студија, Универзитет у Београду – Правни фа-
култет, ivanaignjatovic117@gmail.com

којима осуђени станује.¹ Примењивањем овог модалитета казне, тежи се ка отклањању препознатих мана код извршења заводске казне затвора, а поготово у вези са неефикасношћу исте на шта указују подаци о проценту повратника.² Истовремено је препознат глобални тренд повећања затворске популације, што није нужно последица повећања криминала.³ Смањује се ниво ретрибуције, ограничава одмаздени карактер казне, отклања процес тзв. призонизације,⁴ растеређују се казнени заводи и ублажава буџетско оптерећење. Истовремено осуђени има прилику да одржи друштвене, породичне, пословне и друге везе. Мада је реч о истој врсти казне, осуђеници на издржавању казне у просторијама у којима станују не подлежу истој стигматизацији и предрасудама као они који то чине у затвору.⁵ Значај модалитета казне затвора се огледа у томе што омогућава остваривање сврхе казне, праведности и сразмере у погледу тзв. багателнијих кривичних дела. Поменуто је посебно изражено у погледу младих или нехатних учиниоца кривичних дела код којих би затворско окружење могло нарочито негативно да утиче. Ипак, највећи значај се огледа у могућности да осуђени остане у радном односу, те себе и своје домаћинство не лишава зараде.

- 1 Тема затвора је засебна проблематика о којој је много писано са различитих аспеката. Видети: Н. Мрвић–Петровић, *Криза зајвора*, Војноиздавачки завод, Београд, 2007; Ђ. Игњатовић, „О контроверзама казне затвора и установа за њено извршење–опет“, *Социологија зајварања* (ур. М. М. Љубичић и Ђ. Игњатовић), Досије студио, Београд, 2024, 64–94; С. Соковић, „Извршење казне затвора–релевантни међународни правни стандарди“, *Правни животи, часопис за љравну љео-рију и љраксу*, 9/2005, 711–723.
- 2 Године 2023. укупно је осуђено 26.919 лица од чега је 10.003 људи раније осуђивано, што чини приближно 37.3% од укупног броја осуђеника само за ту годину. Од тога 1.897 људи је осуђено за истоврсна кривична дела, 4.112 људи за друга кривична дела, а 4.023 људи за истоврсна и друга кривична дела. Републички завод за статистику, <https://www.stat.gov.rs/sr-Latn/oblasti/pravosudje/punoletni-ucinioci-krivicnih-dela>, 14. март 2025.
- 3 На основу објављених података о затворској популацији, за 2024. годину се процењивало да светска затворска популација броји укупно око 10.99 милиона затвореника, односно 11.5 милиона ако се урачунају притворски центри у Кини и логорски центри у Северној Кореји. ICPR, Prison populations continue to rise in many parts of the world, with 11.5 million held in prisons worldwide, [https:// www.icpr.org.uk/news-events/2024/prison-populations-continue-rise-many-parts-world-115-million-held-prisons](https://www.icpr.org.uk/news-events/2024/prison-populations-continue-rise-many-parts-world-115-million-held-prisons), 14. март 2025.
На основу доступних података, на нивоу Европе, Србија се налази на 14. месту са 162 лица лишена слободе на 100.000 становника. World prison brief, Highest to lowest – Prison population rate https://www.prisonstudies.org/highest-to-lowest/prison_population_rate?field_region_taxonomy_tid=14, 14. март. 2025.
- 4 Негативна социјализација чији је циљ прилагођавање новом социјалном окружењу. Што је дужа казна затвора, осуђеник дубље прихвата затворски начин живота, вредности, размишљања и истовремено се одаљава од некадашњег живота на слободи.
- 5 Ђ. Игњатовић, *op. cit.*, 83.

У пракси, казна кућног затвора се најчешће изриче према учиниоцима кривичних дела против безбедности јавног саобраћаја, крађе (члан 203 КЗ-а), недавања издржавања (члан 195 КЗ-а) и лакшег облика преваре (члан 208 став 2 КЗ-а).⁶ Овај модалитет извршења казне затвора се може очекивати да замени краткотрајне казне затвора,⁷ које се и поред многих предности, неретко критикују због неделотворности.⁸ Приликом изрицања казне, а током одмеравања релевантних околности конкретног случаја, чини се да је најосетљивија граница између условне осуде и казне кућног затвора. Околности које суд посебно узима у обзир приликом одлучивања су ранија неосуђиваност, начин извршења кривичног дела, држање након извршења кривичног дела, спремност да се надокнади штета, кајање и сл.⁹ Одлучујући објективни фактори се тичу постојања техничких могућности, а субјективни се тичу процене непостојања криминогених црта личности.¹⁰

Тема отклањања проблема затворског система је сложена. Захтева мултидисциплинарни приступ који би сагледао све аспекте казне, анализирао их и понудио могућа решења. У литератури се посебно наводи значај алтернативних санкција и њихова недовољна примена.¹¹ Надаље, ми ћемо се задржати на једној таквој, можда и најзначајнијој, а то је кућни затвор.

2. ПОЈАМ И ИЗРИЦАЊЕ КУЋНОГ ЗАТВОРА

У домаћем законодавству, тема кућног затвора је постављена начелно у Кривичном законнику у члану 45,¹² да би Закон о извршењу ванзаводских

-
- 6 Подаци прикупљени на основу интервјуа са судијом кривичног одељења Првог основног суда у Београду, 4. априла 2025.
 - 7 Д. Јовашевић, „Кућни затвор у праву Републике Србије: законодавство, теорија и пракса“, *Кривичне и њрекршајне санкције и мере; изрицање, извршење и условни отићуси: тѐмайски зборник радова међународној значаја* (ур. И. Стевановић, А. Батрићевић), Институт за криминолошка и социолошка истраживања, Београд, 2016, 155.
 - 8 Н. Мрвић–Петровић, *op. cit.*, 98–102.
 - 9 „Околности да је окривљени раније водио уредан живот и није осуђиван, држање након учињеног дела изражено кајање и признање, а имајући у виду и његову личност и чињеницу да има стално место пребивалишта и издржава се од пољопривредних радова, указују да се сврха кажњавања може остварити тако што ће изречену казну затвора издржавати у просторијама у којима станује“ (Пресуда Апелационог суда у Нишу, Кж1 1087/2019).
 - 10 Подаци прикупљени на основу интервјуа са судијом кривичног одељења Првог основног суда у Београду, 4. априла 2025.
 - 11 О одређењу алтернативних санкција видети више: М. Шкулић, „Кућни затвор (самостална казна или начин извршења казне затвора?)“, *Алтернативне кривичне санкције: (регионална кривична законодавства, искуства у примени и мере унапређења)* (ур. С. Бејатовић и И. Јовановић), Мисија ОЕБС-а, Београд, 2018, 31–57.
 - 12 Кривични законик, *Службени тласник РС*, бр. 85/2005, 88/2005 - испр., 107/2005 – испр., 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013, 108/2014, 94/2016 и 35/2019, у даљем тексту: КЗ.

санкција и мера¹³ детаљније уредио надлежности у поступању, поступак отпочињања и извршења казне и обавезе осуђеног. Закон о извршењу кривичних санкција¹⁴ је битан утолико да би се разумела организација Управе у оквиру које се образује Одељење за извршење ванзаводских санкција и мера и што је још значајније, поступак по молби осуђеног лица за извршење казне затвора у просторијама у којима станује. Остале одредбе се примењују супсидијарно имајући у виду природу извршења казне затвора у просторијама у којима осуђени станује. Правилником о начину извршења ванзаводских санкција и мера и организацији и раду Повереника¹⁵ се додатно прецизирају одредбе ЗИВСМ.

Кривични законик одређује услове изрицања, садржај казне и забране. Тако се у члану 45 одређује општи минимум и максимум казне затвора на начин да казна затвора не може бити краћа од тридесет дана нити дужа од двадесет година, те да се изриче на пуне године и месеце, а до шест месеци и на дане.

У ставу три се уводи могућност да, када се учиниоцу кривичног дела изрекне казна затвора до једне године, суд може истовремено одредити да ће се она извршити тако што ће је осуђени издржавати у просторијама у којима станује уколико се с обзиром на личност учиниоца, његов ранији живот, његово држање после учињеног дела, степен кривице и друге околности под којима је дело учинио може очекивати да ће се и на тај начин остварити сврха кажњавања. Под претпоставком да су законски услови испуњени, суд може факултативно да поступи на начин да уместо да изрекне казну затвора која би се издржавала у заводској установи, оптира за извршење исте казне у просторијама у којима осуђени станује. Неопходно је испуњење два позитивна и два негативна законска услова. Прво, суд мора да је претходно изрекао казну затвора до једне године. Друго, суд по слободном судијском уверењу закључује да ће сврха кажњавања бити остварена имајући у виду личност учиниоца, његов ранији живот, његово држање после учињеног дела, степен кривице и друге околности под којима је дело учинио. Треће, не може се одредити извршење казне затвора на поменути начин ако је учинилац осуђен за кривично дело против брака и породице, а живи са оштећеним у истом породичном домаћинству.¹⁶ Истоврсну забрану

13 Закон о извршењу ванзаводских санкција и мера, *Службени гласник РС*, бр. 55/2014 и 87/2018, у даљем тексту: ЗИВСМ.

14 Закон о извршењу кривичних санкција, *Службени гласник РС*, бр. 55/2014 и 35/2019, у даљем тексту: ЗИКС.

15 Правилник о начину извршења ванзаводских санкција и мера и организацији и раду Повереника *Службени гласник РС*, број 30 од 27. марта 2015, у даљем тексту Правилник.

16 Погрешно је првостепени суд одредио издржавање казне затвора у просторијама у којима осуђени станује када из списка произилази да окривљени и његова ванбрачна партнерка - оштећена, живе на истој адреси пребивалишта, а истовремено га огласио кривим због кривичног дела насиље у породици из чл. 194 ст. 5 КЗ.

познаје члан 246а став 4 за учиниоца кривичног дела неовлашћено држање опојних дрога у великој количини. Оваквом решењу је могуће упутити две критике. Прво, упитно је колико је неопходно прописивати поменуте забране имајући у виду обавезу суда да испита испуњеност сврхе кажњавања у оквиру које би морао да дође до закључка да је у датим околностима непримерено издржавање казне затвора у просторијама у којима осуђени станује. Друго, остаје нејасно зашто се законодавац одлучио само за кривична дела против брака и породице и конкретно за кривично дело из члана 246а став 2. Исту забрану би могли очекивати у погледу било ког кривичног дела када постоји оштећени са којим осуђени живи у истим просторијама. Такође, ако је кривично дело извршено под утицајем или у вези са опојним дрогама, као и када особа има одређене душевне сметње које захтевају лечење, јасно је да се извршењем казне у кућним условима не може испунити сврха кажњавања.

С обзиром на начин дефинисања, сам правно–технички приступ, и супсидијарну примену одредби које се тичу казне затвора, јасно је да је законодавац увео тек модалитет казне, а не и самосталну казну. Ипак, начин извршења и степен ретрибуције суштински указују да је фактички реч о самосталној казни која се битно разликује од оне која се извршава у заводима. Занимљива је ситуација у случају члана 51, става 2 КЗ-а који налаже да, ако осуђени не плати новчану казну у одређеном року, да ће суд новчану казну заменити казном затвора, тако што ће за сваких започетих хиљаду динара новчане казне одредити један дан казне затвора, с тим да казна затвора не може бити дужа од шест месеци, а ако је изречена новчана казна у износу већем од седамсто хиљада динара, казна затвора не може бити дужа од једне године. Следећи строго слово КЗ-а¹⁷ суд није овлашћен да према таквом лицу изрекне казну кућног затвора, јер је према осуђеном начелно изречена новчана казна, а не казна затвора.¹⁸ Поменуто одступа од идеје да је кућни затвор само начин извршења казне затвора, а не засебна казна.¹⁹

Идеја да је кућни затвор модалитет казне затвора, тј. само вид лишења слободе, доследно је спроведена у ситуацији када се кумулативно изриче са потребним мерама безбедности ради отклањања опасних стања или

Стога без обзира на утврђене олакшавајуће околности на страни окривљеног и чињеницу да се оштећена није придружила кривичном гоњењу, првостепени суд у конкретном случају није могао сходно чл. 45 ст. 5 КЗ одредити да окривљени издржава изречену казну затвора у просторијама у којима станује уз примену електронског надзора, па су жалбени наводи ОЈТ основани и ожалбена пресуда је преиначена тако да је окривљени осуђен на ефективну казну затвора“ (Виши суд у Чачку, Кж 54/2022).

17 Понављамо, члан 45 КЗ-а говори о претходно *изреченој* казни затвора од стране суда, а не о казни затвора као таквој: Ако учиниоцу кривичног дела *изрекне* казну затвора до једне године, суд може истовремено одредити да ће се она извршити тако што ће је осуђени издржавати у просторијама у којима станује...

18 Д. Калаба, „Извршење казне затвора–тзв. кућни затвор из чл. 45. ст. 3, 4. и 5. КЗ у правном систему Србије“, *Гласник Адвокајске коморе Војводине*, 2/2022, 634.

19 *Ibid.*, 634.

услова који могу да буду од утицаја да учинилац убудуће не чини кривична дела.²⁰ У том смислу, неспојиво је изрицање казне кућног затвора и мере обавезно психијатријско лечење на слободи. Исто важи и у погледу лечења наркомана и алкохоличара.²¹

Када је само једна од изречених казни, казна затвора која се извршава у кућним условима, примећује се недореченост одредби у погледу стицаја кривичних дела и одмеравања казне осуђеном лицу, што даље доводи до неуједначене судске праксе.²² Начелно, одговор Врховног касационог суда отклања дилему дозвољености спајања казне затвора и тзв. „кућног затвора“, одређујући да ће суд, уколико је јединствена казна изречена у трајању до једне године, ценити све околности (чл. 45, ст. 5 КЗ-а) у погледу начина извршења, док се уколико је јединствена казна изречена у трајању од преко једне године, не могу применити одредбе чл. 45, ст. 5 и 6 КЗ-а.²³ Када је лице осуђено на две или више казни тзв. „кућног затвора“, ако су испуњени услови из чл. 552 ЗКП-а, суд ће пресудом преиначити раније пресуде у погледу одлуке о казни и изрећи јединствену казну затвора, а уколико та казна прелази годину дана онда се иста може извршити само у заводу за извршење казне затвора.²⁴ Доследном применом става да је реч само о модалитету извршења казне затвора, а у недостатку изричитог законског уређења, најпожељније би било поступање у сваком конкретном случају водећи се

- 20 „У ситуацији када је учиниоцу кривичног дела чија је урачуњљивост битно смањена уз казну затвора коју ће издржавати у кућним условима изречена мера безбедности обавезно психијатријско лечење и чување у здравственој установи, прво се упућује на извршење мере безбедности, а време проведено у здравственој установи урачунава се у време трајања тзв. кућног затвора“ (АС у Крагујевцу, Кж1 351/2023).
- 21 Пресудом Основног суда у Новом Пазару оглашен је кривим окривљени АА да је извршио кривично дело тешка крађа из члана 204 став 2 у вези става 1 КЗ, па је осуђен на казну затвора у трајању од шест месеци која ће се извршити тако што ће је окривљени издржавати у просторијама у којима станује уз примену мере електронског надзора. Сходно члану 82 КЗ окривљеном је изречена мера безбедности обавезног психијатријског лечења на слободи која ће се извршавати у психијатријској амбуланти у Општој болници у Новом Пазару и која ће трајати док постоји потреба за лечењем, али не дуже од три године. Апелациони суд налази да је првостепени суд повредио закон када је окривљеном изрекао меру безбедности обавезно психијатријско лечење на слободи, имајући у виду да се поменута мера не може изрећи окривљеном који је осуђен на казну затвора, без обзира на начин издржавања казне, али и поред констатоване повреде кривичног закона, овај суд није преиначио побијану пресуду у том делу, с обзиром на то да јавни тужилац није изјавио жалбу у том правцу“ (АС у Крагујевцу, Кж1 831/2024).
- 22 И. Миљуш, „Изрицање јединствене казне – материјалноправни и кривичнопроцесни аспекти“, *Идентификациони преображај Србије* (ур. И. Крстић и М. Лукић), Универзитет у Београду – Правни факултет Центар за издаваштво и информисање, Београд, 2019, 244.
- 23 Одговор дат на седници кривичног одељења Врховног касационог суда од 24.11.2014, Билтен Врховног касационог суда, 1/2015, Intermex, Београд, 275.
- 24 Закључак од дана 25. 3. 2016, *Билтен судске праксе Апелационог суда у Крагујевцу*, 1/2016, Intermex, Београд, 92.

начелом *in dubio pro reo*.²⁵ Тако се, у случају када је у једној пресуди изречена казна затвора која ће се издржавати у заводу, док је у другој изречена казна затвора која ће се издржавати у кућним условима, путем тумачења органу надлежном за извршење, налагало „одузимање од казне затвора која се издржава у заводу“, с обзиром на то да се мора поштовати начело „повољније за окривљеног“.²⁶ У случају да је у обе пресуде изречена казна затвора која се има извршити у просторијама у којима осуђени станује и то без примене електронског надзора и с применом електронског надзора, суд је нашао да је извршење казне затвора у просторијама у којима осуђени станује с применом електронског надзора, начин извршења који је тежи по осуђеног, па да произлази применом одредбе чл. 16, ст. 5 ЗКП-а, која се односи на процесну ситуацију када постоји сумња у погледу примене одредбе кривично-процесног карактера, да се одузима од казне за коју је одређен неповољнији начин извршења.²⁷

Закон о извршењу кривичних санкција у члану 41а уводи додатан начин одређивања извршења казне затвора у просторијама у којима осуђени станује. Поменуто се постиже у поступку по молби осуђеног по правноснажности пресуде, а обавезно пре ступања на извршење казне када ова могућност престаје да постоји. О молби одлучује судија за извршење суда који је донео првостепену пресуду, односно уколико је пресуду донео основни суд, одлуку доноси судија за извршење непосредно вишег суда. Пре доношења одлуке, судија за извршење треба да прибави мишљење јавног тужиоца, води рачуна о техничким могућностима извршења казне, као и о другим околностима од значаја за њено извршење и да ли се променом начина извршења казне затвора може остварити сврха кажњавања. Против одлуке судије за извршење осуђени и јавни тужилац могу изјавити жалбу ванрасправном већу истог суда, преко судије за извршење који је донео првостепену одлуку, у року од три дана од дана пријема одлуке. Може се запазити доследност у ставу да је начин извршења изречене казне затвора (па о томе може одлучивати и судија за извршење), али и недоследност у односу на одредбе о стварној надлежности судије за извршење (чл. 34. ЗИКС), као и у односу на чињеницу да се овим путем фактички мења једна правноснажна судска одлука супротно општим правилима.²⁸ Додатно, разматрајући околности које су већ биле предмет оцене поступајућег судије фактички може да настане занимљива ситуација двоструког вредновања што се даље доводи у везу са начелом *ne bis in idem*. До поменутог неће доћи, а сврха коју је вероватно законодавац имао у виду ће бити остварена, само у случају када је поступајући судија претходно већ имао намеру да изрекне

25 И. Миљуш, *op. cit.*, 248.

26 *Ibidem*.

27 *Ibid.*, 249.

28 С. Соковић, „Кућни затвор–спорна питања изрицања и извршења“, *Правна регулатива услуга у националним законодавствима у праву Европске Уније* (ур. Драган Вујисић), Крагујевац, 2023, 896.

казну затвора која ће се извршавати у кућним условима, али је од исте одустао једино због непостојања техничких могућности на страни осуђеног у време изрицања пресуде. У међувремену, од правноснажности пресуде, а пре отпочињања извршења казне затвора, ако су се појавиле недостајуће техничке могућности, осуђени има право да поднесе молбу судији за извршење за издржавање казне у просторијама у којима станује. Само тада би било оправдано да судија за извршење улази у разматрање сврхе кажњавања, јер он заправо констатује да је она постојала и да постоји. Према томе, поменута норма ЗИКС-а би требала рестриктивно да се примењује и то искључиво у поменутој ситуацији. Ипак, у пракси се запажа шира примена.²⁹

Не тако редак случај, јесте да у оквиру споразума о извршењу кривичног дела који закључе јавни тужилац и окривљени договоре казну затвора у просторијама у којима осуђени станује. Читајући строго Закон, јавни тужилац нема обавезу да проверава постојање техничких могућности. Ипак, поменута обавеза терети судију пре изрицања пресуде, а на основу члана 20 става 1 ЗИВСК-а и судију за извршење на основу члана 41а става 6 ЗИКС-а.

Начелно, у техничке могућности спада само постојање просторија у којима би се издржавала казна кућног затвора. Када осуђени није власник непокретности, што ће неретко бити случај, тражи се сагласност власника просторија у којима станује. Иако ЗИВСК предвиђа нужно постојање фиксне телефонске мреже, пракса је превазишла ово решење. Да је поменута одредба фактички напуштена, доказујемо двојако. Прво, пре неколико година функционисање самих уређаја за електронски надзор је зависило од постојања фиксне телефонске мреже. То више није случај, тако да је и без фиксне мреже могућа примена електронског надзора. Приликом изласка на терен најпре се проверава постојање струје, врши се одмеравање димета

29 Проблем двоструког вредновања је посебно упечатљив у следећем решењу Вишег суда у Сомбору: „Жалба браниоца осуђеног изјављена против решења првостепеног суда којом је одбијена молба осуђеног ради измене начина извршења казне затвора је основана, па се решење првостепеног суда преиначује тако да се молба осуђеног прихвата и да казну затвора у трајању од десет месеци изречену АА извршава у просторијама у којима станује уз примену електронског надзора. У оцени да би се сврха кажњавања могла постићи и издржавањем казне у просторијама у којима осуђени станује *веће йолази од свих околностей које је йриликом одмеравања казне ймао у виду и йрвосийейени суд* када је изрицао казну, да није осуђиван, одсуство тежих последица код оштећеног и да се ради о изолованом догађају у животу окривљеног. За разлику од првостепеног суда, веће оцењује да су разлози изнети у молби осуђеног као и у жалби на првостепену одлуку такве природе да уз наведено, могу довести до оцене да би сврха кажњавања, поготово када се ради о утицају на осуђеног да више не врши кривична дела, у конкретном случају могла бити постигнута и извршавањем казне у просторијама у којима осуђени станује. У конкретном случају осуђени је јавна личност па је и сама осуда за овакво кривично дело изазвала осуду јавности изражену кроз медије која је несумњиво неповољно утицала на његову каријеру, што такође представља један вид санкције која ће утицати на осуђеног да не врши кривична дела“ (Виши суд у Сомбору, Кв 226/2019).

са којим се осуђено лице упознаје и инсталира се опрема³⁰ на начин да се поставља стационарни уређај који је у сталној комуникацији са пријемником тзв. наногицом.³¹ Друго, један од начина на који повереник врши надзор над извршењем казне јесте путем телефонских разговора. Примарно како би се установило да је лице на пријављеној адреси, врши се позив путем фиксне телефоније. Ипак, у пракси се неретко осуђени позивају путем мобилних телефона, што је свакако ефикасније имајући у виду да је све мање домаћинства са фиксним бројевима телефона, а тамо где су исти спроведени, повремено постоје проблеми са губитком сигнала. Када је осуђени сагласан, постоји и могућност комуникације путем видео позива.³² Поменуто је нарочито значајно када не постоји примена електронског надзора. На страни повереника, а онда када би се примењивао електронски надзор, неопходна је провера у погледу постојања уређаја за електронско праћење.

У пракси, суд ће испитати могућности на страни осуђеног тако што ће тражити да му се достави пријава адресе, доказ о власништву или чешће сагласност власника и доказ о постојању фиксне телефоније са редовно намиреним рачунима за претходних шест месеци.³³ Такође, нема сметњи да се овај модалитет извршења казне затвора одреди и у односу на странца, ако има пријављено пребивалиште у нашој земљи.³⁴ С друге стране, суд не проверава постојање средстава на страни повереника.³⁵

Кривични законик завршава одређивањем начелне обавезе осуђеног, а то је да му се забрањује да напушта просторије у којима станује, осим у случајевима прописаним законом који уређује извршење кривичних санкција. Уколико осуђени једном у трајању преко шест часова или два пута у трајању до шест часова самовољно напусти просторије у којима станује, суд ће одредити да остатак казне затвора издржи у заводу за извршење казне затвора. Уједно, ово је једини законом препознат случај када се суду даје овлашћење да промени модалитет извршења казне у просторијама у

30 Као што сам назив сугерише, уређај се најчешће поставља на скочни зглоб, а тек изузетно из здравствених разлога на руку. Опрема на основу емитованих сигнала утврђује тачан положај осуђеног у оквиру претходно одређеног домета. Када се лице нађе ван тог домета, повереници путем апликације и СМС порука примају обавештење. С обзиром на то да уређаји немају уграђено ГПС праћење, напуштањем утврђеног домета, више није могуће установити локацију осуђеног.

31 Подаци добијени на основу интервјуа са шефовима Повереничких канцеларија спроведених 11. априла 2025. године.

32 Подаци добијени на основу интервјуа са шефовима Повереничких канцеларија спроведених 11. априла 2025. године.

33 Подаци добијени на основу интервјуа са судијом кривичног одељења Првог основног суда у Београду, 4. априла 2025.

34 И. Вуковић, *Кривично право – Ойштин гео*, Универзитет у Београду – Правни факултет Центар за издаваштво, Београд, 2022, 444.

35 Подаци добијени на основу интервјуа са судијом кривичног одељења Првог основног суда у Београду, 4. априла 2025. Исти подаци добијени су и на основу интервјуа са шефовима Повереничких канцеларија спроведеног 11. априла 2025. године.

којима осуђени станује у казну заводског затвора. Става смо да је закон имао у виду да обавезе суд да у поменутој ситуацији преиначи начин извршења казне, што је уједно мишљење, али и пракса Првог основног суда у Београду.³⁶ Ипак, у разговору са повереницима дошли смо до сазнања да судови некада уз опомену врате осуђеног на издржавање казне кућног затвора.³⁷

3. ПРАКТИЧНО ИЗВРШЕЊЕ КУЋНОГ ЗАТВОРА

Изречену казну затвора у просторијама у којима осуђени станује у оквиру судског поступка даље треба спровести. Како је идеја КЗ-а само начелно одређење казне, а с обзиром на незаводски карактер исте, ЗИВСМ детаљно уређује надлежност и овлашћења повереника, начин извршења и права и обавезе повереника и осуђеног. За разлику од КЗ-а који говори о казни затвора која се извршава у просторијама у којима осуђени станује, ЗИВСМ уводи нову терминологију, а то је кућни затвор.

Организационо посматрано у оквиру Министарства правде формирана је Управа за извршење кривичних санкција у чијем саставу се налази Одељење за извршење ванзаводских санкција и мера. Унутрашња организација се састоји од начелника Одељења, 5 шефова Повереничких канцеларија и 25 Повереничких канцеларија у 25 градова где су седишта виших судова у Републици Србији. Повереничке канцеларије покривају исту територију као и виши судови, што значи да је запослени у Повереничкој канцеларији задужен за извршење казне кућног затвора за сва лица која имају пребивалиште на територији која припада том вишем суду. Месна надлежност повереничке канцеларије одређује се према месту пребивалишта, односно боравишта осуђеног.³⁸

У пракси, након доношења правноснажне и извршне одлуке о извршењу казне затвора у кућним условима иста се доставља Управи за извршење кривичних санкција у Београду, која по пријему, а на основу територијалних надлежности канцеларија, даље прослеђује надлежном поверенику на извршење. Као последица законске непрецизности, установљена је неформална пракса по којој Управа најчешће исту правноснажну и извршну одлуку добија од поступајућег суда и од извршног одељења месно надлежног суда по пребивалишту тј. боравишту осуђеног где се има извршити казна кућног затвора.³⁹ Дакле, реч је о непотребној конфузији која за последицу може само да одложи

36 Подаци добијени на основу интервјуа са судијом кривичног одељења Првог основног суда у Београду, 4. априла 2025.

37 Подаци добијени на основу интервјуа са шефовима Повереничких канцеларија спроведених 11. априла 2025. године.

38 Подаци добијени приликом истраживања у априлу 2025. године у Београду, спроведеног путем захтева за приступ информацијама од јавног значаја упућеног Управи за извршење кривичних санкција.

39 Подаци добијени на основу интервјуа са шефовима Повереничких канцеларија спроведеног 11. априла 2025. године.

почетак ступања на извршење казне. Након достављања одлуке, повереник позива на први разговор лице према којем се спроводи извршење кућног затвора. Време у којем се обавља позивање није стриктно установљено, али се оно у пракси обавља у најбржем року, а с обзиром на могућности и преокупираност конкретног повереника. Поменуто свакако највише зависи од месне надлежности поступајућег повереника. Надаље, повереник писмено налаже осуђеном да се одређеног дана јави у повереничку канцеларију на први разговор, ради процене његове личности и обавештава га о дану инсталирања опреме за електронски надзор, тј. одређује датум започињања извршења кривичне санкције.⁴⁰ Ако се осуђени не јави на први разговор у повереничку канцеларију у року од три дана од дана када је требало да се јави, повереник обавештава надлежни суд, који наређује довођење, а ако се лице крије или је у бекству, издавање потернице и о томе обавештава повереника. Кључна је улога првог разговора као вида припремне фазе, из разлога што осуђени први пут долази у непосредни контакт са повереником, упознаје се са начином издржавања казне, те се одређује датум отпочињања. У вези са тим, осуђени стиче и формира утиске који су касније пресудни за успостављање сарадње приликом издржавања казне.⁴¹ Закон, а ни Правилник не предвиђају обавезу састављања писаног документа који би бележио отпочињање извршења казне, тј. време стављања електронског уређаја за праћење, тамо где се он примењује.

40 Иако је ЗИВМС поприлично јасан у овом делу, наишли смо на следећу ситуацију: „Бранилац осуђеног у жалби указује да осуђени А.А. испуњава објективни услов за примену условног отпуста јер је издржао најмање 2/3 изречене казне затвора. С тим у вези истиче да је осуђеном А.А. пресудом Основног суда у Пожаревцу изречена јединствена казна затвора у трајању од десет месеци, коју ће издржати по правноснажности пресуде, с тим да ће се казна извршити у просторијама у којима окривљени станује без електронског надзора, те да је оног тренутка када је пресуда постала правноснажна окривљени ступио у режим одређен пресудом, јер га је на то обавезивала пресуда, а надлежни суд није обавестио да постоји још неки услов од када се рачуна издржавање.

Из списка предмета првостепеног суда произилази да је по пријему молбе за условни отпуст, суд прибавио извештај Управе за извршење кривичних санкција, Одељења за третман и извршење ванзаводских мера и санкција, у ком је наведено да осуђени А.А. није издржао казну у просторијама у којима станује по пресуди Основног суда у Пожаревцу, те да ће суд о почетку извршења казне бити благовремено обавештен. По налажењу Апелационог суда правилно је првостепени суд, одлучујући о молби осуђеног за условни отпуст, применио одредбу члана 46. став 1. КЗ и одредбу члана 564. ЗКП, којом је прописано да ће веће испитати да ли су испуњени законски услови за подношење молбе за условни отпуст, па је, имајући у виду достављени извештај Управе за извршење кривичних санкција правилно нашао да објективни услов за примену условног отпуста није испуњен, односно да осуђени још увек није издржао две трећине изречене казне затвора, а ни започео издржавање, због чега је молбу осуђеног одбацио“ (АС у Крагујевцу, Кж-уо 109/2021).

41 Подаци прикупљени на основу интервјуа са шефовима Повереничких канцеларија спроведеног 11. априла 2025. године.

Међутим, за потребе лакшег доказивања пракса је препознала потребу за истом, те је установила овакво поступање.⁴²

Што се тиче самог одређења дана отпочињања извршења казне кућног затвора, у недостатку законског одређења, фактички је реч о договору између повереника и осуђеног.⁴³ У просеку се отпочиње са извршењем казне у року од 10 до 15 дана. У међувремену од осуђеног се очекује да прибави неопходне техничке могућности ради отпочињања и извршења казне кућног затвора. Изузетно, а у зависности од конкретне Повереничке канцеларије могуће је да се остави рок и од месец дана за поменуте сврхе.⁴⁴ Ако постоје неодложни хитни послови које би било неоправдано и несврсисходно ускратити осуђеном, дан отпочињања извршења може да се пролонгира за нешто каснији датум. Као пример можемо навести ситуацију у којој осуђени поседује пољопривредно газдинство које представља једини доходак за то домаћинство, заказана операција, неодложне пословне обавезе и сл.⁴⁵ Наравно, Повереник ће поред поменутог водити рачуна и о личности осуђеног, те могућим потенцијалним злоупотребима. Поред поменутог, осуђени има право да поднесе молбу за одлагање извршење казне кућног затвора и то сходном применом одредби ЗИКС-а које се тичу одлагања казне затвора. Поступак одлагања извршења казне затвора подразумева подношење молбе у којој су наведени разлози за одлагање⁴⁶ и време за које се одлагање тражи уз прилагање доказа који потврђују наведене разлоге, а све то у року од три дана од пријема налога за

42 Подаци прикупљени на основу интервјуа са шефовима Повереничких канцеларија спроведеног 11. априла 2025. године.

43 Подаци прикупљени на основу интервјуа са шефовима Повереничких канцеларија спроведеног 11. априла 2025. године.

44 Подаци добијени на основу интервјуа са шефовима Повереничких канцеларија спроведеног 11. априла 2025. године.

45 Подаци добијени на основу интервјуа са шефовима Повереничких канцеларија спроведеног 11. априла 2025. године.

46 Извршење казне затвора може се одложити: 1. ако је осуђени оболео од тешке акутне болести – док болест траје или због тешке хроничне болести, ако се стање осуђеног знатно погорша, а нема услова за лечење у заводу или Специјалној затворској болници, 2. ако је осуђена жена навршила шести месец трудноће или има дете млађе од једне године – најдуже до навршене треће године живота детета, 3. због смрти или тешке болести брачног друга, детета, усвојеника, родитеља или усвојитеља осуђеног – најдуже три месеца од дана одлагања, 4. ако је супруга осуђеног на три месеца пред порођајем или је од њеног порођаја протекло мање од шест месеци, а нема других чланова домаћинства који би јој помогли – најдуже шест месеци од дана одлагања, 5. ако су заједно са осуђеним на извршење казне позвани његов брачни друг или други члан заједничког домаћинства или је неко од њих већ у затвору – најдуже шест месеци од дана одлагања, 6. ако је осуђеном одлагање потребно због неодложних пољских или сезонских радова или радова изазваних каквим удесом, а у породици осуђеног нема потребне радне снаге – најдуже три месеца од дана одлагања, 7. ако је осуђени обавезан да заврши започети посао услед чијег неизвршења може настати знатна штета – најдуже три месеца од дана одлагања, 8. ако је осуђеном одлагање потребно због завршетка школовања

извршење казне.⁴⁷ Молба за одлагање извршења казне затвора подноси се председнику надлежног основног суда, који је затим дужан да донесе решење у року од три дана од пријема молбе. Осуђени има право да у року од три дана од пријема решења, изјави жалбу председнику надлежног вишег суда, који о истој одлучује у року од три дана од њеног пријема. Даном одлагања извршења казне затвора сматра се дан када је донето решење о одлагању. Важно је напоменути да сама молба за одлагање извршења казне затвора задржава извршење казне до правноснажности решења о молби, тј. има суспензивно дејство. Закон о извршењу кривичних санкција даје право осуђеном да поднесе молбу у два наврата. Међутим, ако председник надлежног основног суда приликом одбијања други пут поднете молбе утврди да се право на молбу злоупотребљава, одлучиће да жалба не задржава извршење казне. Фактички, могу да наступе потешкоће у отпочињању извршења казне, када суд у понашању осуђеног који у више наврата по различитим основима подноси молбе за одлагање извршења казне затвора, не препознаје злоупотребе.

У пракси, само отпочињање издржавања казне кућног затвора представља значајан изазов. Посебно треба водити рачуна о роковима од две године, за наступање релативне застарелости и четири године, за наступање апсолутне застарелости. Прва могућност јесте да се осуђени уопште не одазове на позив повереника у ком случају надлежни суд или наређује довођење или издаје потерницу. Друга ситуација, законски непрепозната, јесте могућност накнадне промене околности које доводе до немогућности извршења казне затвора у просторијама у којим осуђени станује. Наиме, у времену између доношења судске одлуке па све до првог позива повереника, могуће је да настану околности које не само да отежавају, већ апсолутно онемогућавају да осуђени изврши изречену казну кућног затвора. Примера ради, пропаст непокретности у којој је било предвиђено издржавање казне услед природних непогода, искључење струје, експропријација, опозив претходно дате сагласности од стране власника непокретности,⁴⁸ продаја непокретности или било које друго отуђење исте.⁴⁹ Додатно, препознате су ситуације када бескућници пред судом наводе фиктивне адресе пребивалишта.⁵⁰

– најдуже шест месеци од дана одлагања, 9. ако је осуђеном одлагање потребно за полагање већ пријављеног испита – најдуже два месеца од дана одлагања.

47 Ако је тешка акутна болест осуђеног или смрт његовог брачног друга, детета, усвојеника, родитеља или усвојитеља уследила после истека рока од три дана, молба се може поднети до дана када осуђени треба да се јави на извршење казне, члан 61, став 1 ЗИКС-а.

48 Како је право својине слободно, у немогућности да се власник просторија обавезе да једном датум сагласност не опозове, могуће је да у неком тренутку до опозива ипак дође.

49 Т. Бровет, „Извршење казне „кућног затвора“: Проблеми у пракси“, *Зборник институција за криминолошка и социолошка истраживања* (ур. Б. Кнежевић, М. Милићевић), Институт за криминолошка и социолошка истраживања, Београд, 2023, 173.

50 Иако је казна кућног затвора мање оптерећујућа за буџет Републике Србије, она је ипак захтевна за она лица која се налазе на граници сиромаштва. На основу интервјуа са шефовима Повереничких канцеларија спроведеног 11. априла 2025. године.

Да је реч о озбиљном пропусту законодавца, указује чињеница да ни повереничка служба, а ни суд по пријему обавештења немају правна средства којим би на адекватан начин одреаговали. Иако ЗИКС предвиђа могућност замене казне затвора за казну кућног затвора по молби осуђеног, а пре ступања на извршење, супротно решење није уређено. Дакле, иако осуђени и даље није ступио на извршење казне кућног затвора, било због неодрживања, бекства или накнадне промене околности,⁵¹ законодавац настоји да се иста мора извршити.⁵² У случају да се накнадно не стекну услови, долази до протека времена и последично наступања застарелости. Исто тако, у случају када је повереник приликом вршења надзора над извршењем казне утврдио фактички лоше владање осуђеног, једино што може јесте да приликом одлучивања надлежних органа о условном отпусту или превременом отпусту да негативно мишљење. Иако је евидентно да кућни затвор не постиже жељене ефекте, тј. не делује поправно-васпитно на осуђеног, иако постоји строжији модалитет исте казне, нема законских средстава да се иста примени.⁵³

- 51 У пракси, након обавештавања суда, оставља се одређени период да осуђени прибави техничке могућности. Ако осуђени не обезбеди недостајућа, неопходна средства, постоје решења у којима судови, тамо где је то могуће, преиначују казну кућног затвора са применом електронског надзора у казну кућног затвора без примене електронског надзора. Подаци добијени на основу интервјуа са шефовима Повереничких канцеларија спроведеног 11. априла 2025. године.
- 52 Имајући у виду строго слово закона, исправно Апелациони суд у Крагујевцу наводи да: „Казна затвора за коју је одређено да ће је окривљени издржавати у просторијама у којима станује, не може да се замени издржавањем у заводу, у ситуацији када окривљени уопште није започео да издржава казну на начин како је то одређено правноснажном пресудом“ (АС у Крагујевцу, Кж2 374/2023).
- 53 „Првостепени суд у побијаном решењу презентира ванредни извештај о извршењу казне затвора у просторијама у којима осуђена станује који је доставила Управа за извршење кривичних санкција – Одељење за третман и извршење ванзаводских санкција и мера – Београд и обавестила суд да је дана 26.06.2021. године у систему за електронски надзор регистрован аларм ван домета у 12:44 часова до 15:22 часова, да је повереник позвао осуђену у 15:19 часова, али је иста била недоступна. Из извештаја даље произилази да је у 16:10 часова у систему електронски надзор регистрован аларм СТ недоступна, да је истог дана у 16:15 часова повереник позвао партнера осуђене који је рекао да је осуђена под дејством алкохола раскинула персоналну наногицу и оштетила стационарни уређај, да је остварен контакт са осуђеном која је навела да је намерно оштетила опрему, јер не може да поднесе притисак издржавања казне. Дана 28.06.2021. године одласком на адресу осуђене повереник је затекао осуђену на адреси са члановима породице, која је навела да је исекла наногицу јер у том тренутку није знала шта ради, јер је попила велику количину алкохола. У извештају је наведено да је стационарни уређај оштећен, а персонална јединица исечена, да због оштећења опреме за електронски надзор осуђена није била на праћењу у периоду од 26.06.2021. године у 16:10 часова до 28.06.2021. године у 13:15 часова када је извршена замена комплетне опреме. У извештају се наводи да је осуђена оваквим понашањем грубо прекршила Програм извршења казне и правило да „осуђено лице не сме самовољно уклонити и оштетити персоналну јединицу и стационарни уређај“ и да

Ипак, препознате су одлуке које покушавају да постигну преиначење казне кућног затвора у заводски затвор. Истраживајући судску праксу закључили смо да судови препознајући значајан пропуст законодавца, покушавају да преиначе начин извршења казне затвора и то првенствено позивајући се на члан 278 ЗКП-а,⁵⁴ члан 20 ЗИВМС⁵⁵ или 28

сматрају да иста не поседује капацитете за овакав начин издржавања казне, уз захтев да их суд обавести о начину на који ће извршавати преостали део казне.

Имајући у виду наведено, првостепени суд наводи да су у предметном случају испуњени услови да се одреди да остатак казне осуђена издржава у Заводу за издржавање казне затвора, сходно одредби чл. 45 ст. 4 КЗ и чл. 29 ст. 2 Закона о извршењу ванзаводских санкција и мера.

Међутим, основано се жалбом браниоца осуђене истиче да су овако дати разлози у побијаном решењу нејасни. Имајући у виду да првостепени суд налази да су испуњени услови да се одреди да осуђена остатак казне затвора издржава у заводу за извршење казне, то су по оцени овог суда, за сада нејасни дати разлози првостепеног суда да у конкретној ситуацији има места применити чл. 45 ст. 4 КЗ и чл. 29 ст. 2 Закона о извршењу ванзаводских санкција и мера, јер у образложењу решења није дао разлоге на основу којих се може са сигурношћу утврдити да ли је осуђена једном у трајању од преко шест часова или два пута у трајању до шест часова самовољно напустила просторије у којима станује, као ни да ли је оштећење уређаја за лоцирање законски разлог да се доносе решење којим ће се одредити да се казна затвора изврши у заводу за извршење казне и да ли у конкретној ситуацији има места применити наведених законских одредаба (АС у Крагујевцу, Кж2 477/2021).

54 Подаци добијени на основу интервјуа са судијом кривичног одељења Првог основног суда у Београду, 4. априла 2025.

55 „Осуђени жалбом не оспорава да предметну казну није ни започео да издржава, већ указује да није у могућности да прибави сагласност станодавца, који не живи у Србији, а због радних обавеза је везан за то место боравишта.

Међутим, по оцени Апелационог суда, овако изнети жалбени наводи осуђеног не утичу на правилност и законитост побијаног решења, имајући у виду извештаје Управе за извршење кривичних санкција, који се налазе у списима предмета а из којих произилази да је са осуђеним више пута обављан разговор о започињању извршења наведене казне, али да је због немогућности прибављања оверене сагласности власника просторија, коју осуђени није могао да прибави јер власник тих просторија није у Републици Србији, почетак казне више пута одложен.

Одредбом чл. 20 ст. 1 Закона о извршењу ванзаводских санкција и мера прописано је да, пре доношења одлуке о извршењу казне затвора са применом електронског надзора, суд ће утврдити да ли постоје техничке и друге могућности за извршење ове казне, док је ставом 2 истог члана прописано да, ако није у могућности да утврди услове из ст. 1 овог члана, суд ће од Повереничке службе затражити извештај о постојању техничких и других могућности од значаја за извршење ове казне, док је ставом 3 наведеног члана прописано да ће после добијања извештаја суд у својој одлуци назначити да ли ће се казна кућног затвора извршавати са или без примене електронског надзора.

С тога, имајући у виду наведене законске одредбе, као и чињеницу да осуђени и даље није у могућности да прибави оверену сагласност станодавца, а да је пресуда правноснажна од 22.03.2018. године, те да се 4 године одлаже почетак издржавања

ЗИВСМ.⁵⁶ Поред неуједначене праксе првостепених судова, другостепени судови подједнако лутају. Иако постоји оправдани интерес да се поменуто спроведе, оно није у складу са актуелним законским решењем. Позивања на важеће законске чланове не даје никакво правно утемељење таквим одлукама, нарочито имајући у виду да су одредбе у овом делу конкретне и јасне. Самим тиме ни аргументације нису довољно уверљиве. Врховни суд закључује да окривљеном коме је изречена казна затвора и одређено да ће се иста извршити на тај начин што не сме напуштати просторије у којима станује, тако изречена мера се не може заменити ефективном казном затвора уколико се окривљени не одазове на позив надлежне службе за реализацију казне у кућним условима.⁵⁷ У пракси

казне, то и по оцени Апелационог суда, изречену казну осуђени треба да издржи у заводу за извршење кривичних санкција, како је то правилно нашао првостепени суд“ (АС у Крагујевцу, Кж2 169/2022).

- 56 „Из списка предмета произилази да је А.А. правноснажном пресудом оглашен кривим због продуженог кривичног дела тешка крађа из чл. 204 ст. 1 тач. 1 у вези чл. 61 КЗ и осуђен на казну затвора у трајању од једне године и одређено да ће се казна затвора у смислу чл. 45 ст. 5 КЗ извршити на тај начин што сме напуштати просторије у којима станује, уз примену мере електронског надзора.

Из ванредног извештаја Управе за извршење кривичних санкција Министарства правде РС Београд утврђује се да је дана 20.12.2019. године око 21:45 часова повереника контактирао полицијски службеник и обавестио да је против осуђеног А.А. мајка поднела пријаву за насиље у породици, да му је изречена хитна мера привременог удаљења из куће и хитне мере привремене забране да контактира са жртвом-мајком и прилази јој, да је Основни суд у Краљеву решењем продужио наведене хитне мере и да те мере трају до 21.01.2020. године. По оцени Апелационог суда правилан је закључак првостепеног суда да су испуњени услови да осуђени остатак казне затвора издржава у заводу за извршење казне затвора, јер постоје околности које онемогућавају извршење казне затвора на начин који је одређен правноснажном пресудом, у смислу чл. 28 Закона о извршењу ванзаводских санкција и мера.

Наиме, одредбом чл. 28 Закона о извршењу ванзаводских санкција и мера прописано је да повереник преко Повереничке службе обавештава суд о кршењу обавеза осуђеног, односно о околностима које онемогућавају извршење казне, па околност да је осуђеном изречена хитна мера привременог удаљења из куће у којој станује, а у којој се извршава казна затвора по правноснажној пресуди представља околност која онемогућава извршење казне у просторијама у којима осуђени станује. По оцени Апелационог суда правилан је закључак првостепеног суда да у конкретном случају осуђени А.А. остатак казне затвора има издржати у заводу за извршење казне затвора“ (АС у Крагујевцу Кж2 82/2020).

- 57 “Наиме, одредбом члана 29. став 1. и 2. Закона о извршењу ванзаводских мера прописано је да уколико осуђени самовољно напусти просторије у којима станује једном у трајању преко 6 часова или два пута у трајању до 6 часова, повереничка служба ће о томе обавестити суд који је донео првостепену пресуду, те ће судија појединац који је донео првостепену пресуду без одлагања, а најкасније у року од 24 часа донети решење да осуђени остатак казне затвора издржи у Заводу за

постоје примери да се уз сагласност осуђених врши замена кућног затвора у заводски затвор.⁵⁸

Извршење казне кућног затвора се спроводи на један од два предвиђена начина, уз примену мере електронског надзора или без примене мере електронског надзора. Године 2022. на извршење казне кућног затвора запремљено је 1920 лица са применом електронског надзора и 2560 лица без примене електронског надзора. Године 2023. на извршење казне кућног затвора запремљено је 1964 лица са применом електронског надзора и 2638 лица без примене електронског надзора. Године 2024. на извршење казне кућног затвора запремљено је 2123 лица са применом електронског надзора и 2627 лица без примене електронског надзора.⁵⁹ У ситуацији када је суд у пресуди пропустио да назначи да ли ће се казна кућног затвора извршавати са или без примене електронског надзора, суд ће посебним решењем допунити пресуду и изјаснити се о начину извршења казне (АС у Крагујевцу, Кж1 47/2023).

3.1. Извршење кућног затвора са применом мере електронског надзора

Када суд одреди да се извршење казне кућног затвора спроводи са применом мере електронског надзора, можемо говорити о постојању перманентне контроле. Примену спроводи повереничка служба у сарадњи са полицијом. Одашиљач са пратећом опремом, тј. опрему за електронски надзор поставља стручно лице. Приликом постављања одашиљача стручно лице даје потребно упутство осуђеном и члановима домаћинства о судској одлуци, о начину рада уређаја, правима и обавезама, последицама у случају да осуђени самовољно напусти просторије у којима се казна извршава и начину комуникације са повереником. Повереничка служба управља уређајем којим се даљински прати кретање окривљеног и његов положај у простору, а у оквиру одређеног домета. У извршењу казне кућног затвора

извршење казни затвора или наредити издавање потернице. Из наведене законске одредбе, јасно произилази да се замена у казну затвора може одредити након што се започне спровођење извршења казне затвора у просторијама у којима осуђени станује. У конкретној ситуацији окривљени није ни ступио на издржавање казне затвора, те се из тог разлога не може применити наведена одредба закона, јер се ради о другачијој процесној ситуацији. С тога, одлука суда којом се одређује да окривљени изречену казну издржава у затвору, је незаконита па је Врховни касациони суд исту укинуо“ (Врховни касациони суд, Кзз 833/2017).

58 Подаци добијени на основу интервјуа са шефовима Повереничких канцеларија спроведеног 11. априла 2025. године.

59 Важно је напоменути да се током године започне један број казни, али да тај број није исти са бројем извршених казни. Према томе разликује се број запремљених, започетих и извршених казни кућног затвора. На основу истраживања спроведеног у априлу 2025. године у Београду.

Повереник сарађује са месно надлежном полицијском управом.⁶⁰ Поред средства за електронски надзор, контрола осуђеног се спроводи тако што Повереник може без претходне најаве да проверава да ли се осуђени налази у просторијама у којима станује тако што ће га посетити, али и путем разговора са члановима његовог породичног домаћинства и послодавцем.⁶¹ Теренске посете се обављају у времену када би осуђено лице требало да се налази у назначеним просторијама. Законом су предвиђени телефонски разговори који се обављају путем фиксног телефонског броја власника просторија у којима осуђени станује. Имајући у виду да савремена домаћинства све ређе имају фиксне бројеве, многа чак не поседују ни прикључке за исте, а о чему је већ било речи, наведено законско решење је превазиђено, чему сведочи и пракса. Начин вршења контроле је надаље фактичко питање устаљене праксе конкретне Повереничке канцеларије. Примера ради, у случају оглашавања аларма који указује да се осуђени налази ван одређеног дмета, прво се врши телефонски позив на фиксни број. Следи позивање на мобилни број телефона осуђеног, затим чланова домаћинства. Након неуспелих покушаја да се ступи у контакт, повереник излази на теренску проверу. Одсуства се могу накнадно оправдати у случајевима предвиђеним ЗИВСМ.⁶²

Најважнија права и обавезе осуђеног тичу се могућности напуштања просторије у којима извршава казну кућног затвора.⁶³ Начелно је забрањено

60 У зависности од конкретно успостављене сарадње, полицијски службеници врше теренске обиласке. Додатан вид контроле се постиже легитимацијом осуђеног приликом боравка ван просторија у којима је предвиђено издржавање казне, о чему се обавештава повереничка служба, те се на тај начин утврђује поштовање обавеза на страни осуђеног. Подаци добијени на основу интервјуа са шефовима Повереничких канцеларија спроведеног 11. априла 2025. године.

61 „Разлози самовољног напуштања просторија од стране осуђеног не утичу на примену императивне законске одредбе о издржавању остатка изречене казне у затворској установи“ (ВС у Чачку, Кж 73/2022).

62 Подаци добијени на основу интервјуа са шефовима Повереничких канцеларија спроведеног 11. априла 2025. године.

63 Супротно, приликом издржавања казне затвора у заводу постоји низ права која су загарантована осуђеном на основу ЗИКС-а, а у складу са међународним стандардима. У овој сфери један од најрелевантнијих извора јесу Европска затворска правила, која детаљно уређују права особа лишених слободе у вези са условима затварања, алокацијом, хигијеном, одећом, исхраном, правном помоћи, контактом са спољним светом, затворским режимом, радом, рекреацијом, образовањем, слободом мисли, савести и вероисповести, правом на информације, својином, поступком превоза, отпустом. Посебна правила су предвиђена за положај жена, трудница и мајки са децом. У погледу затворског режима, у циљу одржавања реда и безбедности, Правила указују на пожељан начин поступања. Употреба силе је дозвољена изузетно у случају самоодбране, покушаја бекства или у случају активног или пасивног непоштовања законитог реда и то увек као последње средство. Обим у којем се примењује сила треба да буде минималан, сходно потребама конкретне ситуације. Како би се поменута основна права обезбедила, на страни завода постоји низ сложених обавеза и поступака који морају да се предузму.

напуштање просторије у којима станује. Ипак, осуђени има право на бора-
вак ван просторија у којима станује у трајању од највише два часа дневно
у периоду од 7 до 17 часова.⁶⁴ Директор Управе, на образложени предлог
повереника, донеће одлуку о одузимању овог права под условом да се утврди
да је дошло до злоупотребе истог. Жалба која се изјављује у року од три
дана од дана достављања судији за извршење нема суспензивно дејство.
Када постоји примена електронског надзора углавном не постоје сметње
које би отежале утврђивање повреде поменутог права.

Одлуком директора Управе, а на основу молбе осуђеног која се подноси
преко повереника, осуђени може напустити просторије у којима станује у
случају: 1. пружања нужне медицинске помоћи осуђеном или члану њего-
вог породичног домаћинства, ако је за пружање медицинске помоћи не-
опходно напуштање просторија, 2. одласка на посао, ако кривично дело за
које је осуђен није у вези са радом, 3. похађања наставе током редовног
школовања, 4. одласка на полагање испита, 5. тешке, акутне или хроничне
болести, ради одласка на редовне здравствене прегледе или стационарног
лечења, 6. свог венчања или венчања крвног сродника до другог степена
сродства, 7. смрти блиског сродника, 8. обавезе старања према члановима
уже породице предвиђене законом, а да ту обавезу не може да обавља друго
лице, 9. сезонских пољопривредних радова, ако се осуђени бави пољопри-
вредом као сталном делатношћу и других нарочито оправданих разлога.
Приликом одлучивања директор Управе ће узети у обзир мишљење о осно-
ваности који сачињава сам повереник. Са одлуком о дозволи напуштања
просторија у којима осуђени станује упознаје се суд и месно надлежна
полицијска управа. Постоји могућност опозива одлуке о дозволи напуштања
просторија у којима осуђени станује ако више не постоје наведене окол-
ности, накнадно се утврди да су подаци наведени у молби неистинити или
се установи злоупотреба.

Као што је могућ прекид извршења заводске казне затвора, тако је могућ
и прекид извршења казне кућног затвора. У оба случаја одлуку доноси
директор Управе. Закон о извршењу ванзаводских санкција и мера налаже
прекидање извршења казне кућног затвора ако је осуђеном дозвољен бора-
вак ван просторија у којима станује из законски наведених разлога, а налази
се на стационарном или бањском лечењу дуже од 15 дана. Постоји могућност
опозивања одлуке у случају накнадно утврђеног непостојања или престанка
постојања разлога.

Повереник преко повереничке службе обавештава суд о кршењу оба-
веза осуђеног, односно о околностима које онемогућавају извршење казне.
Наизглед, веома јасна одредба ЗИВСМ-а, остаје недоречена у пракси. Слање

Разуме се, све ово одсуствује када осуђени издржава казну затвора у кућним усло-
вима, што чини поступање једноставнијим, а финансирање јефтинијим.

64 Аналогно решењу из члана 80 ЗИКС-а, осуђени има право да изван затворених
просторија на свежем ваздуху, у слободно време, проведе најмање два часа дневно.

извештаја суду о промени околности које су наступиле током извршења казне кућног затвора, нема никакво правно дејство. Суд бива обавештен о новонасталој ситуацији, али без могућности да правно реагује. Дакле, законодавац не омогућава суду да тако неспроводљива казна кућног затвора буде извршена у другом, свом заводском, облику. У пракси, најчешће, позивајући се на члан 278 ЗКП-а⁶⁵ првостепени судови преиначују казну кућног затвора, при чему виши судови неуједначено потврђују и укидају овакве одлуке.⁶⁶ Да резимирамо оно о чему је већ било речи. Када дође до промене околности које онемогућавају извршење казне кућног затвора, а настале пре ступања на извршење казне или током извршења казне, суд нема правни основ на који би се позвао, те да исту замени за заводску казну. Међутим, једино када ће поменуто бити могуће јесте у случају да осуђени самовољно напусти просторије у којима станује једном у трајању преко шест часова или два пута у трајању до шест часова. Посебно је важно апострофирати да осуђени мора да је самовољно напустио просторије. То значи да у случају промене околности које не зависе од њега или се бар исто не може довести у везу, судија не може да поступа на начин да одреди заводско извршење остатка казне. Време одсуства када постоји примена електронског надзора, по правилу није тешко установити. Закон изричито предвиђа да по пријему обавештења судија појединац суда који је донео првостепену пресуду без одлагања, а најкасније у року од 24 часа, донесе решење да осуђени остатак казне затвора издржи у заводу за извршење казне затвора и нареди издавање потернице. Наредба за издавање потернице доставља се органима полиције ради извршења, а време проведено у бекству не урачунава се у време извршења казне.

Злоупотребе су посебно приментне у току последњег месеца издржавање казне кућног затвора. Није реткост да се тада осуђени, познавајући поступак, понашају слободније, те да самовољно напуштају просторије у дужем трајању. Неефикасност законског решења доводи до тога да за време док суд прими ванредни извештај повереника, осуђени изјави жалбу, прођу сви рокови и суд донесе решење, осуђени већ издржи казну кућног затвора у пуном, предвиђеном року. Исто важи и у случају одлуке о условном отпусту, када осуђени не чекају наступање правноснажности.⁶⁷

65 Ако се појави сумња о дозвољености извршења судске одлуке или о рачунању казне, или ако у правноснажној пресуди или решењу које одговара пресуди није одлучено о урачунавању притвора или раније издржане казне, или урачунавање није правилно извршено, о томе ће одлучити посебним решењем суд који је судио у првом степену. Жалба не задржава извршење решења, осим ако суд није другачије одредио. Ако се у току извршења појави сумња у погледу тумачења судске одлуке, о томе одлучује суд који је донео правноснажну одлуку.

66 Подаци прикупљени у интервјуу са судијом кривичног одељења Првог основног суда у Београду, 4. априла 2025.

67 Подаци добијени на основу интервјуа са шефовима Повереничких канцеларија спроведеног 11. априла 2025. године.

3.2. Извршење кућног затвора без примене мере електронског надзора

Закон о извршењу ванзаводских санкција и мера у једном члану уређује тему кућног затвора без примене електронског надзора на начин да налаже сходну примену одредаба којима се уређује извршење казне кућног затвора са применом мере електронског надзора. Неимање електронског надзора је додатна погодност по осуђеног и представља још мањи вид репресије. Од осуђеног се фактички очекује савесно поступање у складу са пресудом и повереничким планом. Због тога, посебно је важно да суд приликом одлучивања о казни добро процени личност окривљеног, те у складу са општом сврхом кажњавања утврди хоће ли се примењивати мера електронског надзора. Исто тако, повереник треба да има осећај за личност осуђеног, те да организује контролу у сагласности с тиме. За поменуто је потребно искуство које се једино може стећи кроз вишегодишњи рад у пракси. Имајући у виду специфичности кућног затвора без примене електронског надзора, пре свега сложеност надзора и контроле, ЗИВСМ недовољно уређује ову материју. У овом случају је нарочито важна добра сарадња са полицијском службом.

Недостаје додатно уређење начина поступања повереника који би омогућили спровођење ваљане контроле извршења казне. Једини начини за вршење повереничке контроле, а које Закон препознаје су телефонски позиви и посете. Суштински реч је о два супсидијарна метода који су помоћног карактера, онда када постоји електронска контрола. Путем њих, а у случају сумње, повереник додатно прецизира локацију осуђеног. Када је електронска контрола изостала, законодавац као да подразумева постојање неког степена савесности код осуђеног. У суштини ово личи на неки вид самоизолације, при чему остаје упитно и при свом судском оценом и руковођењем сврхом кажњавања, колико је реално очекивати од појединца самокажњавање. У Закону као ни у Правилнику, нису прецизирани учесталост позива и посета, што је оправдано с обзиром на непредвидивост будуће окупираности повереника. Када би Закон омогућавао неки већи степен шареноликости приликом поступања повереника, могли бисмо да говоримо о сигурнијем надзору. Потенцијално, разрађени систем дисциплинског поступања у случају неизвршења обавеза и лошег владања би могао да утиче на понашање осуђеника. Увођењем дисциплинских санкција, поред неких нових метода провере, довело би до ефикаснијег спровођења контроле и убрзало би поступак преиначења казне, а све то у циљу убрзавања целокупног процеса. Ово је важно нарочито имајући у виду поменуте рокове застарелости и краткотрајност казне кућног затвора.

Када електронски надзор изостаје, а повереник приликом посете ипак установи да је осуђени самовољно напустио просторије, суочава се са додатном потешкоћом да утврди време напуштања, али и време повратка у просторије. Немајући никакакве додатне индикаторе једино чиме може

да се руководи јесу сазнања до којих је непосредно самостално дошао и изјавама чланова породице и самог осуђеног. У веродостојност поменутих изјава се може оправдано сумњати. Фактички, уз теренску проверу, период од првог позивања осуђеног, па све до коначног јављања ће се третирати као одсуство.⁶⁸ Када повереник успе да установи самовољно напуштање просторија које прекорачује законске лимите, послаће ванредни извештај суду. У случају да у Извештају није прецизно наведено време одсуства, суд неће узети у разматрање поменути извештај, те такав допис враћа. При пријему обавештења суд надаље има законску обавезу да преиначи начин извршење казне.

Постоје одређене недоумице у погледу правног третирања времена од достављања ванредног извештаја до правноснажности одлуке о преиначењу казне. Разликујемо две ситуације. Прво, јесте случај када је осуђени у бекству, то време проведено у бекству се не урачунава у казну затвора. Друго, јесте случај када се осуђени вратио у просторије у којима издржава казну кућног затвора, а прекорачио је законом препознато време од шест часова или два пута до шест часова. Суд доноси одлуку којом налаже упућивање осуђеног у завод. Најчешће се време након слања ванредног извештаја не урачунава у извршење казне, али ипак постоје и супротна решења.⁶⁹

У вези са извршењем кућног затвора постоје два средства која омогућавају превремено отпуштање са извршења казне. Први, превремени отпуст, је предвиђен у ЗИВСМ. Тако директор Управе може превремено отпустити осуђеног са издржавања казне највише три месеца до истека казне, ако је издржао девет десетина казне, због доброг владања осуђеног и постигнутих резултата у програму поступања, на предлог руководиоца Повереничке службе, а на основу мишљења повереника. У последњих пет година није било донетих одлука о превременом отпуштању.⁷⁰ Други и уједно у пракси чешћи, условни отпуст, је предвиђен у КЗ-у и ЗИВСМ. Осуђеног, за кога се основано може очекивати да убудуће неће вршити кривична дела, суд ће условно отпустити са издржавања казне. У поступку одлучивања о условном отпусту завод је дужан да суду у свом извештају да и мишљење о степену испуњености програма поступања и оправданости условног отпуста. Иако норме начелно уређују заводску казну затвора, супсидијарно поменуто важи и за кућни затвор. Приликом одлучивања суд узима у обзир мишљење повереника о владању осуђеног током извршења казне.

68 На основу интервјуа са шефовима Повереничких канцеларија спроведеног 11. априла 2025. године.

69 Подаци добијени на основу интервјуа са шефовима Повереничких канцеларија спроведеног 11. априла 2025. године.

70 Подаци добијени на основу истраживања спроведеног у априлу 2025. године у Београду.

4. ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА

Казна кућног затвора јесте модел извршења казне затвора. Настаје и развија се под утицајем идеје о хуманизацији најстроже кривичне казне и истовремено афирмишући вредност слободе. Анализирајући актуелна законска решења, указали смо на одређене недостатке, правне празнине, начине фактичког поступања надлежних органа и статистику.

Прве потешкоће су уочљиве већ приликом отпочињања, тј. ступања на извршење казне кућног затвора. Непостојање законских механизма да се поступа у случају да лице избегава ступање на извршење, као и у случају непостојања техничких могућности или престанку њиховог постојања услед промењених околности пре отпочињања извршења казне, доводе до протекла времена при чему је крајњи исход наступање застарелости. Када се лице не одазива на позив повереника на први разговор, суд доноси наредбу за довођење или расписује потерницу за осуђеног који је у бекству. Пре доношења одлуке о изрицању кућног затвора суд би требао да провери постојање техничких средстава за спровођење исте. Неимање техничких могућности може бити на страни повереничке службе или осуђеног. Суд од повереника добија потребна обавештења путем извештаја, при чему се овде пре свега мисли на постојање електронских средстава за примену мере електронског надзора. С друге стране, иако није изричито предвиђено законом, неопходно је да се установи постојање могућности и на страни осуђеног. Неопходно је постојање непокретности, при чему се не тражи да сам осуђени буде власник исте. Довољно је да има решено стамбено питање у ком случају се тражи сагласност власника стана. У случају примене електронског надзора, неопходно је да постоји спроведена струја. У том смислу, кућни затвор је оптерећујући за она лица која се налазе на граници сиромаштва. На овом месту бисмо додатно да нагласимо да је лицима која се налазе на издржавању кућног затвора онемогућено да остварују права пред Националном службом за запошљавање. Осуђени имају могућност да се редовно јављају, међутим ако пријаве да су на издржавању кућног затвора, додељује им се пасиван статус чиме се онемогућава остваривање права на обавезно здравствено осигурање и обустављају потенцијалне исплате по основу незапослености. До поменутог долази искључиво у ситуацији када осуђени сам пријави да је на издржавању казне.⁷¹

О свим промењеним околностима повереник обавештава суд, који надаље неусаглашено поступа. Остављају се рокови за прибављање техничких могућности, тамо где је могуће врши се преиначење у казну кућног затвора без електронског надзора. Постоје и решења која преиначују кућни затвор у казну заводског затвора уз претходну сагласност осуђеног. Поменута, различита поступања судова стварају правну несигурност. Изричита законска обавеза суда да преиначи кућни затвор постоји када осуђени

71 На основу интервјуа са шефовима Повереничких канцеларија спроведеног 11. априла 2025. године.

самовољно напусти просторије једном у трајању преко шест часова или два пута у трајању до шест часова. Потребно је да се испуне два услова. Прво, да је осуђени самовољно изашао из предвиђених просторија, а не под утицајем неких других спољашњих околности на које не може да утиче. Друго, неопходно је установити колико је временски био одсутан. Други услов је лако утврдити применом технологија електронског надзора. Изазови наступају онда када исте нису одређене, а повереник ипак треба недвосмислено да докаже да је осуђени одсуствовао у дужем трајању. У случају да повереник није био довољно уверљив, постоји ризик да суд по пријему обавештења затражи наставак извршења кућног затвора уз опомену осуђеном. Поменуто овлашћење суда би ваљало проширити и на друге случајеве злоупотребе или немогућности извршења казне у просторијама у којима осуђени станује. Тиме би се утицало на два поља. Прво, смањила би се могућност наступања застарелости. Друго, утицало би се на понашање осуђеног, који би знајући да постоји могућност да уместо да казну издржава у кућним условима са свим погодностима које то доноси, исту издржава у заводским условима. Знајући за постојање такве могућности која се ефективно спроводи у пракси, сам осуђени би имао подстицај да са своје стране утиче на постојање свих околности неопходних како би се казна уредно издржала у просторијама у којима станује. Издржавање казне без електронског надзора, како смо претходно указали, захтева готово самокажњавања имајући у виду да повереници немају ефикасна средства за вршење непрекидног надзора. Наведено је додатно отежано у ситуацијама када су повереници пребукирани те се учесталост посета и позива следствено мора смањити. Исто тако, услед лошег владања и ситнијих прекршаја који су нарочито уочљиви у последњим месецима издржавања кућног затвора, било би целисходно овластити поверенике да спроводе дисциплинске поступке који би утицали на понашање осуђеног, с једне стране, а с друге стране тиме убрзавали поступање суда приликом тако добијених обавештења.

Иако модалитет казне затвора, кућни затвор би могао у будућности да се издвоји у самосталну казну. Сагледавајући све околности, а нарочито суштински низак степен ретрибуције, начин издржавања казне, смањену контролу, могућност редовног одржавања друштвених, породичних, пословних и других веза, све указује да је реч о фундаментално различитој казни. Поменуто би подразумевало корекције на нивоу КЗ-а, али и боље организационе поставке у погледу самог спровођења казне, који би с једне стране подстицали осуђене да уредно издржавају казну кућног затвора, а с друге стране шира овлашћења повереника и суда који би омогућили ефикаснији надзор и реакцију у случају кршења законских обавеза.

ЛИТЕРАТУРА

Вуковић И., *Кривично љраво – Ойшћий гео*, Универзитет у Београду – Правни факултет Центар за издаваштво, Београд, 2022.

- Бровет Т., „Извршење казне „кућног затвора“: Проблеми у пракси“, *Зборник институтних за криминолошка и социолошка истраживања* (ур. Б. Кнежевић, М. Милићевић), Институт за криминолошка и социолошка истраживања, Београд, 2023.
- Игњатовић Ђ., „О контроверзама казне затвора и установа за њено извршење–опет“, *Социологија зашварања* (ур. М. М. Љубичић, Ђ. Игњатовић), Досије студио, Београд, 2024.
- Јовашевић Д., „Кућни затвор у праву Републике Србије: законодавство, теорија и пракса“, *Кривичне и прекршајне санкције и мере; изрицање, извршење и услови ошуси: темајски зборник радова међународној значаја* (ур. И. Стевановић, А. Батрићевић), Институт за криминолошка и социолошка истраживања, Београд, 2016.
- Калаба Д., „Извршење казне затвора–тзв. кућни затвор из чл. 45. ст. 3, 4. и 5. КЗ у правном систему Србије“, *Гласник Адвокатске коморе Војводине*, 2/2022.
- Миљуш И., „Изрицање јединствене казне – материјалноправни и кривичнопроцесни аспекти“, *Идентификајски преображај Србије* (ур. И. Крстић, М. Лукић), Универзитет у Београду – Правни факултет Центар за издаваштво и информисање, Београд, 2019.
- Мрвић–Петровић Н., *Крива зашвора*, Војноиздавачки завод, Београд, 2007.
- Соковић С., „Извршење казне затвора–релевантни међународни правни стандарди“, *Правни живић, часопис за правну теорију и праксу*, 9/2005.
- Соковић С., „Кућни затвор–спорна питања изрицања и извршења“, *Правна регулатива услуу у националним законодавствима у праву Европске Уније* (ур. Драган Вујисић), Крагујевац 2023.
- Шкулић М., „Кућни затвор (самостална казна или начин извршења казне затвора?)“, *Алтернативне кривичне санкције: (регионална кривична законодавства, искуства у примени и мере унапређења)* (ур. С. Бејатовић, И. Јовановић), Мисија ОЕБС-а, Београд, 2018.

ПРАВНИ ИЗВОРИ

- Закон о извршењу ванзаводских санкција и мера, *Службени гласник РС*, бр. 55/2014 и 87/2018.
- Закон о извршењу кривичних санкција, *Службени гласник РС*, бр. 55/2014 и 35/2019.
- Кривични законик, *Службени гласник РС*, бр. 85/2005, 88/2005 - испр., 107/2005 – испр., 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013, 108/2014, 94/2016 и 35/2019.
- Правилник о начину извршења ванзаводских санкција и мера и организацији и раду Повереника, *Службени гласник РС*, број 30 од 27. марта 2015.

ИНТЕРНЕТ ИЗВОРИ

Републички завод за статистику, <https://www.stat.gov.rs/sr-Latn/oblasti/pravo-sudje/punoletni-ucinioci-krivicnih-dela>, 17. март 2025.

ICPR, Prison populations continue to rise in many parts of the world, with 11.5 million held in prisons worldwide, <https://www.icpr.org.uk/news-events/2024/prison-populations-continue-rise-many-parts-world-115-million-held-prisons>, 17. март 2025.

World prison brief, Highest to lowest – Prison population rate https://www.prisonstudies.org/highest-to-lowest/prison_population_rate?field_region_taxonomy_tid=14, 17. март 2025.

Ivana Ignjatović*

EXECUTION OF HOUSE ARREST

Summary

Serbian legislation, in addition to the traditional prison sentence, recognizes a modality that involves the execution of the sentence in the condemned's residence. Although legally it is not considered a distinct punishment, in practice, considering the degree of retribution, the method of execution, and all the benefits, house arrest is essentially a special form of deprivation of liberty. This paper analyzes current legal solutions, with a focus on court practices, based on interviews with a judge from the criminal department of the First Basic Court and the probation service, based on interviews with the Heads of fiduciary offices of the Department for the Execution of Non-Institutional Sanctions and Measures. By reviewing verdicts and statistical data, we highlight the established practices in court procedures.

Keywords: imprisonment, house arrest, execution of the sentence, execution issues when implementing.

* Fourth-year undergraduate student, University of Belgrade – Faculty of Law, ivanaignjatovic117@gmail.com.